

септембар 2023

ПРОЦЕНА СТАТУСА ПРАВОСУЂА И ПОЛИЦИЈЕ НА СЕВЕРУ КОСОВА

Утицај и изазови након
оставки косовских Срба

Advocacy Center
for Democratic Culture

Наслов публикације:

Процена статуса правосуђа и полиције на северу Косова: Утицај и изазови након оставки косовских Срба

Припремио:

Центар за заступање демократске културе

септембар 2023

Садржај и препоруке изражене у овој анализи искључива су одговорност Центра за заступање демократске културе (ACDC) и не одражавају нужно оне Бироа за међународну борбу против наркотика и спровођење закона (INL).

САДРЖАЈ

5

УВОД

6

ПОЗАДИНА

9

ПРАВОСУДНИ
СИСТЕМ

27

ПОЛИЦИЈА
КОСОВА

31

ЗАКЉУЧАК

УВОД

Овај документ је део пројекта под називом „Побољшање транспарентности и владавине права у општинама са већинским српским становништвом“, подржаног од стране Бироа за међународну борбу против наркотика и спровођење закона (INL), а спроводи Центар за заступање демократске културе (ACDC) у партнерству са НВО АКТИВ.

Документ пружа свеобухватан преглед сложене ситуације на северу Косова, где су оставке косовских Срба из полиције, правосуђа и других косовских институција имале значајан утицај на функционисање правног система и система за спровођење закона.

Први део анализе фокусира се на стање интеграције правосуђа на северу Косова, посебно након оставки судија, тужилаца и помоћног особља из српске заједнице. Поред тога, у овом делу представљени су кључни налази из истраживања које је спровела НВО ACDC, и која пружа увид у перцепције и искуства косовских/албанских судија и тужилаца.

Други део документа пружа преглед околности у вези са масовном оставком полицајаца косовских Срба и наглашава изазове који су уследили у спровођењу закона, укључујући недостатак полицијског особља и накнадно регрутовање службеника из неалбанских заједница.

ПОЗАДИНА

У дуго очекиваном позитивном развоју ситуације, 24. октобра 2017. године, интеграција правосуђа је завршена када је 40 судија и 13 тужилаца из неврећинских заједница, углавном косовских Срба, положило заклетву пред председником Косова. Ови бројеви су били нешто мањи од оних предвиђених Бриселским споразумом Београда и Приштине о интеграцији правосуђа. ("Споразум") - 48 односно 15, углавном због мањег броја пријава за позиције на југу Косова. Поред тога, 149 правних помоћних службеника који су претходно одабрани - 115 за судове и 34 за тужилаштва - потписали су уговоре о раду истог дана.

Церемонија полагања заклетве уследила је након што је Влада Србије 19. октобра 2017. усвојила уредбу којом ће се обезбедити посебне пензије и сродне бенефиције судијама, тужиоцима и судском особљу из правосудних институција на Косову које су биле у систему Београда. Ово је било кључно питање које је спречавало судије и тужиоце косовске Србе да пређу у косовски систем.

Непосредно након завршетка интеграције судија, тужилаца и помоћног особља, 31. октобра 2017. године, за председника Основног суда у Митровици изабран је судија, косовски Србин, г. Никола Кабашић, док је косовски албанац, г. Шућури Суља остао на месту главног тужиоца. Такође, за надзорног судију сталног одељења Апелационог суда у Северној Митровици изабран је судија косовски Србин, г. Милан Биговић.

У новембру 2021. године судија гђа. Љиљана Стевановић изабрана је за председника Основног суда у Митровици, након чега је уследио избор судије г.Николе Кабашића за надзорног судију Апелационог суда у Северној Митровици. Са друге стране, у децембру 2020. године, тужилац г.Исмет Ујкани је изабран за новог главног тужиоца у Основном тужилаштву у Митровици, након пензионисања главног тужиоца г. Суље .

МЕТОДОЛОГИЈА

Поред десет истраживања, НВО АСДС је обавила интервјуе са судијама Основног суда у Митровици и са начелником полицијске станице у Северној Митровици, са циљем да процени напредак и преостале изазове у раду интегрисаног правосуђа на северу Косова и структура за спровођење закона.

Поред тога, НВО АСДС је редовно пратила рад суда током читавог периода од оставке судија, тужилаца и административног особља косовских Срба. Такође, НВО АСДС је у редовној комуникацији са замеником председника Основног суда у Митровици, судијом г.Бекимом Велићијем (Bekim Veliki), и са замеником регионалног команданта за север Косова, г. Ветоном Ељшани (Veton Elshani).

ПРАВОСУДНИ СИСТЕМ

ОПШТИ ПОДАЦИ О ИНСТИТУЦИЈАМА ПРАВОСУЂА НА СЕВЕРУ КОСОВА (након интеграције правосуђа)

Основни суд у Митровици је надлежан за седам општина у региону Митровице: Северна Митровица, Звечан, Зубин Поток, Лепосавић (северно од реке Ибар) и Јужна Митровица, Вучитрн, Србица (јужно од реке Ибар). Према подацима Косовске агенције за статистику, овај суд покрива, односно је надлежан за регион који има укупно 230.000 становника.¹

Основни суд у Митровици има своје главно седиште у Митровици, са две зграде суда: суд у Северној Митровици, којим је раније управљао EULEX, и ону у Јужној Митровици (зграда Југобанке). Суд такође има огранке у Зубином Поток, Лепосавићу, Вучитрну и Србици. Основни суд у Митровици и његова четири огранка нуде лакши приступ услугама првостепеног суда становништву региона који је у његовој надлежности, укључујући 328 села. ² Огранци суда у Лепосавићу, Вучитрну, Србици и Зубином Поток су надлежни само за предмете који су у надлежности Општег одељења.

Кадрови: Након интеграције правосуђа, у Основном суду у Митровици радило је укупно 44 судије. Овај број је обухватао 20 судија косовских Срба који су били ангажовани кроз процес интеграције правосуђа и 24 судије косовских Албанаца..³

¹Доступно на: <http://ask.rks-gov.net/media/3485/estimation-kosovo-publication-2016.pdf>. Последњи пут виђен 06.04.2018.

²Види на: <http://www.gjyqesori-rks.org/en/courts/page/index/198>. Последњи пут виђен 06.04.2018.

³Види на: <http://www.gjyqesori-rks.org/sr/courts/bio/list/7?type=judge>. Последњи пут виђен 08.09.2018.

Полна структура:

К-Срби судије: 14 судија и 6 судија;
К-Албанци судије: 3 судије и 21 судија.

Географски распоред:

Митровица: 28 судија
Зубин Поток : 3 судије
Лепосавић: 3 судије
Вучитрн: 5 судија
Србица: 5 судија

Стално одељење Апелационог суда у Северној Митровици основано је након завршетка интеграције правосуђа, у складу са Бриселским споразумом Београда и Приштине о интеграцији правосуђа од 10. фебруара 2015. године. Према Споразуму, стално одељење Апелационог суда у Северној Митровици је нова институција и једино је одељење Апелационог суда ван Приштине. Одељење има искључиву надлежност над свим предметима из четири општине на северу, док за случајеве из преосталих шест општина са већински српским становништвом председник Апелационог суда у Приштини оснива судска већа састављена од већински судија К/Срба.

Особље: Одсек је имао 5 судија К-Срба и 2 судије К-Албанаца, као и 11 помоћног особља К-Срба, док помоћно особље К-Албанаца још увек није додељено одељењу.

Полна структура судија је следећа:

Судије К-Срби: 1 жена и 4 мушкараца.

Судије К-Албанци: 2 судије мушког пола

Основно тужилаштво у Митровици, као и Основни суд у Митровици, има надлежност над седам општина у региону Митровице. Тужилаштво се налази у згради у Бошњачкој махали у Северној Митровици. За разлику од суда, тужилаштво нема огранке.

Особље: 20 тужилаца радило је у Основном тужилаштву у Митровици, укључујући 10 тужилаца косовских Срба који су били интегрисани у складу

са Споразумом Београда и Приштине о интеграцији правосуђа и 10 тужилаца косовских Албанаца.

ИЗАЗОВИ НАКОН ИНТЕГРАЦИЈЕ ПРАВОСУЂА

Након успешне имплементације интеграције правосуђа, ситуација у вези са приступом правосуђу за становнике северног Косова значајно се побољшала. Ипак, упркос редовном пружању услуга, интегрисане правосудне институције и даље немају капацитет да доследно решавају захтеве грађана. Након продуженог периода рада са ограниченим капацитетом од 2008. до 2017. године, ове правосудне институције се и даље боре са заосталим предметима и захтевају додатну подршку, посебно у погледу судског превода, како би испунили законску обавезу пружања услуга на оба званична језика на Косову.

Програмска подршка UNMIK-а интегрисаном Основном суду у Митровици почела је 2018. године, у почетку пружајући подршку за десет преводаца и четири правна сарадника. Ова стална подршка резултирала је ангажовањем четири стално запослена преводиоца од стране Судског савета Косова (ССК) 2021. године, заједно са огласима за посао за правне службенике и

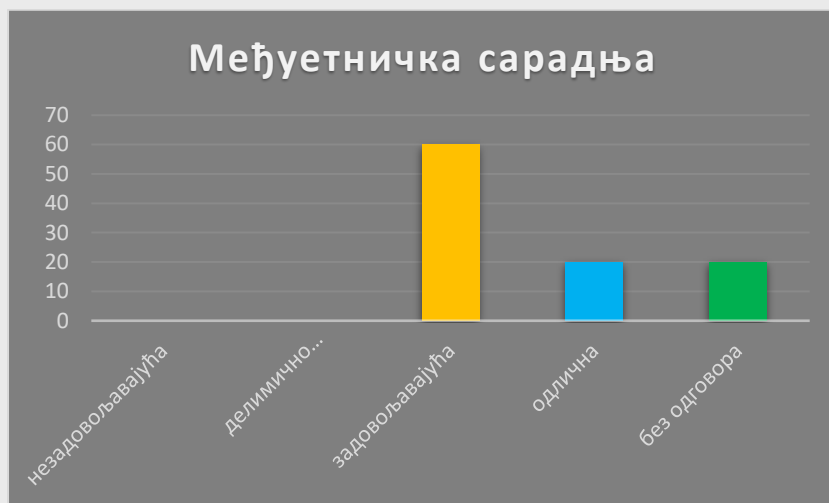
Вреди нагласити да Основно тужилаштво у Митровици има осам сталних преводаца који подржавају рад 18 тужилаца, док се суд ослања на само шест сталних преводаца за помоћ (45) судија. Наиме, Основни суд у Митровици се истиче као највећи мултиетнички суд на Косову и добио је похвале за своју двојезичност, коју су признали и међународни актери и ССК.

С друге стране, давање приоритета образовању и обуци младих правника из невећинских заједница остаје од кључног значаја, пошто правна пракса и интегрисани правосудни систем на Косову непрестано захтевају интеграцију нових правних стручњака како би испунили захтеве наведене у споразуму Београда и Приштине. Нова генерација младих правника ће проћи обуку у косовском правном систему како би се олакшала њихова интеграција у правну праксу на Косову.

административно особље. Међутим, остаје потреба за континуираном подршком УНМИК-а због постојећег заостатка предмета. Новоименовани председник Основног суда у Митровици је такође пренео UNMIK-у да подршка смањењу заосталих предмета кроз превођење остаје високи приоритета за суд. Председавајући Судског савета Косова (ССК) је изразио подршку овом програмском напору, а председник суда намерава да сарађује са ССК-ом како би олакшао ангажовање додатних преводилаца са пуним радним временом за како би се постигла дугорочна одрживост.

Што се тиче сарадње између судија и тужилаца из различитих заједница на Косову, истраживање из 2019. које је спровео UNMIK-ов одсек за правосуђе показао је висок ниво колегијалности и поверења међу судијама, тужиоцима и помоћним особљем. Резиме њихових одговора је у наставку:

Како бисте оценили сарадњу са колегама из других средина?⁴

Задовољавајућа: 60%
20%

Одлична: 20%

Без одговора:

⁴Процена UNMIK-а о интеграцији правосуђа на северу Косова, април 2019

Коментар : Као и са судијама Основног суда и тужиоцима из Основног тужилаштва у Митровици, судије Северномитровачког одељења Апелационог суда оцилиле су међусобну сарадњу као задовољавајућу или одличну. Они су поручили да међу њима нема никаквих проблема и да је сарадња колегијална и ефикасна, упркос језичкој баријери.

ОСТАВКЕ К/СРПСКИХ СУДИЈА И ТУЖИОЦА И ПОМОЋНОГ ОСОБЉА

Дана 7. новембра 2022. године, све судије и тужиоци из српске заједнице на северу Косова поднели су оставке на своје функције (25 судија Основног суда у Митровици и Апелационог одељења у Северној Митровици и 10 тужилаца у Основном тужилаштву у Митровици). Како су навели правосудни званичници са севера Косова, оставке су уследиле као одговор на недостатак напретка у стварању Асоцијације/Заједнице већинских општина косовских Срба и континуирани неуспех Владе Косова да поштује одредбе Споразума о правосућу Београда и Приштине. Оставке су поднете Судском савету Косова (ССК) и Тужилачком савету Косова, док ове инситуције до даљњег одлажу разматрање и одлучивање о оставкама. У међувремену, ССК је покренуо дисциплински поступак против судија косовских Срба који су учествовали на јавним скуповима на северу Косова.

Свих 119 помоћног особља суда К/Срба и 22 помоћног особља тужилаштва К/Срба напустило је своје позиције у правосудним институцијама на северу Косова. К/албанске судије и тужиоци и административно/помоћно особље наставили су са радом у Основном суду у Митровици и Основном тужилаштву у Митровици, док су огранци суда у Зубином Потоку и Лепосавићу и Апелационо одељење у Северној Митровици празни и затворени од 7. новембра.

Званичници из Основног суда у Митровици обавестили су НВО АСДС да од 7. новембра суд ради у ограниченом капацитету,

наводећи да је Грађанско одељење углавном погођено пошто су већину судија чинили Срби. У кривичним стварима се обрађују углавном хитни предмети. Они су изразили да очекују, као и остале судије и помоћно особље Албанаца да ће се њихове колеге Срби вратити што је пре могуће, да наставе са одличним радом и сарадњом коју су успоставили у суду. С друге стране, судије и тужиоци који су дали оставке обавестили су их да се неће враћати пре него што њихови захтеви буду испуњени, додајући да је Влада Косова константно кршила Споразум о правосуђу Београда и Приштине и одбијала да примени неке од одредби, укључујући и признавање донетих одлука од стране судова којима управљају Срби на Косову и оних о саставу жалбених већа у предметима који долазе из општина са већински српским становништвом,

Када је реч о статусу судија у оставци, НВО ACDC напомиње да се на њихове оставке примењује Закон о судовима. С тим у вези, треба напоменути да Закон о судовима у члану 34. наводи да судији престаје мандат у случају:

- 1.1. оставке;
- 1.2. отказа;
- 1.3. смрти;
- 1.4. одласка у пензију;
- 1.5. када није поново именован на стални мандат.

СТАТУС СУДИЈА И ТУЖИОЦА К/СРБА КОЈИ СУ ПОДНЕЛИ ОСТАВКУ 5. НОВЕМБРА 2022.

Тужилачки савет Косова и Судски савет Косова још нису донели одлуке о оставкама српских судија и тужилаца са севера поднетим у новембру 2022. године.

Коха пише да Судски савет Косова (ССК) није успео да открије разлог изостанка одлуке. Тужилачки савет Косова им је рекао да сваки случај истраже понаособ. Стручњаци у косовском правосуђу сматрају да је такво понашање поменутих институција необјашњиво и да се, по свему судећи, очекује политичка одлука о оставкама судија и тужилаца.

„Тужилачки савет Косова је у процесу анализе свих понуђених оставки. Након обраде, донећемо одлуку у вези са овим оставкама“, рекао је водитељ Канцеларије за јавно

Питање је колико дуго ССК и КЗК могу да ћуте у вези са поменутим оставкама. Морају да почну да запошљавају нове судије и тужиоце. Верујем да ће бити све више проблема у правосудју ако се брзо не постигне договор у Бриселу“, рекао је адвокат Иљир Зекај.

комуницирање у ССК Бедра Гаши (Bedra Gashi). Оставке на функције у Основном тужилаштву у Митровици поднела су 32 Србина – десет тужилаца и 22 функционера.

Крајем прошле године косовско правосудје је напустило укупно 144 Срба, међу којима 25 судија и 119 осталих запослених.

Након одласка Срба са севера Косова из приштинских правосудних институција, КЗК је привремено преместио судије и тужиоце из других региона у Северну Митровицу. Према Закону о судовима, ако судија или тужилац поднесе оставку, аутоматски му престаје мандат.

НОВИНЕ О СТАТУСУ СУДИЈА И ТУЖИОЦА У ОСТАВЦИ

Одлука о оставци судија на северу Косова требало је да буде донета у фебруару, најавио је Алберт Зогај, председник Судског савета Косова. Зогај је истакао њихово пажљиво руковање ситуацијом у Основном суду у региону северне Митровице. Он је такође потврдио да су суспендоване плате судијама са севера, који су почетком новембра поднели оставке заједно са особљем из других српских институција у оставци.

Истовремено, покренуте су и дисциплинске мере против појединаца који се баве политичким активностима, писала је *Газета Експрес*. За све судије и особље које су се бавиле политичким активностима које су биле у супротности са њиховим законским, уставним и етичким обавезама покренути су дисциплински поступци, при чему су сви одговарали. „Чак и у ситуацији када бисмо одобрили све оставке, неке не би биле одобрене јер се према неким морају предузети одговарајуће дисциплинске мере“, рекао је он.

Зогај је навео и да не могу да распишу конкурсе за слободна радна места за замену судија, а да претходно не одобре оставке. Он је објаснио: „Прво ћемо се позабавити процесом оставки, а затим ћемо наставити са њиховом заменом. Повећање капацитета не значи да се замене судије, већ се ради о побољшању наше способности да управљамо послом и услугама током овог периода. ”

Приликом масовног напуштања институција оставке су поднели и тужиоци са Севера. Оставке су, поред судија и тужилаца, поднели и административни радници из српске заједнице у Суду.

„Интервенције власти кроз тумачење судских одлука сада нису неубичајене, више пута смо видели такво понашање надлежних у односу на рад правосуђа, али у стварности је то неприхватљива ситуација управо како је СЈК навео у саопштењу у којем се каже да сви морају прихватити одлуке судства. Чак ни ми, који смо саставни део правосуђа и делимо правду, немамо право да коментаришемо одлуке правосуђа“, рекао је он. Зогај је указао на примере које сматра неприхватљивим, попут реаговања на кућни притвор бившег полицајца Дејана Пантић, који је 20 дана након хапшења на том граничном прелазу провео у полицијској станици на Јарињу .

Косовски премијер је тада изразио незадовољство мером кућног притвора и истовремено изразио жељу да зна име судије који ју је одобрио. Зогај је напоменуо: „У конкретном случају бившег полицајца Пантића, судија надлежан за предмет у оквиру одговарајућег одељења извршио је своје уставно-законске дужности, доневши одлуку на основу захтева надлежног органа. Ово представља директно мешање у рад правосуђа. Замислите да у демократској земљи премијер изрази интересовање за име судије који води судски спор. То је апсурдно и потпуно неприхватљиво.“

Коначно, по овом питању НВО ACDC је сазнала да је Судски савет Косова на седници одржаној 28. јула 2023. године изгласао да се Председнику Косова предложи разрешење судије Љиљане Ствановић, председнице Основног суда у Митровици и судије Николе Кабашића, надзорног судија Апелационог одељења у Северној Митровици. По извештајима, таква одлука је последица њиховог учешћа на јавним скуповима и протестима на северу Косова, који су означени као политички. О томе је известио и веб-портал „Заклетва за правду“ који је детаљно навео да је случај у жалбеном поступку. Информацију су НВО ACDC потврдили и правосудни саговорници. Оваква одлука о разрешењу истакнутих судија К/Срба, у

очекивању холистичког решења, може додатно да закомпликује и ескалира ситуацију на северу Косова.⁵

ТРЕНУТНИ КАПАЦИТЕТИ ИНТЕГРИСАНИХ ПРАВОСУДНИХ ИНСТИТУЦИЈА

5. новембра 2022. године, судије, тужиоци и административно као и помоћно особље сачињено углавном од представника српске заједнице поднели су оставке и напустили своје функције у свим правосудним институцијама на северу Косова, како би како би исказали своје незадовољство, због неформирања Асоцијације/Заједнице општина са српском већином (ЗСО) као и због других кршења споразума између Београда и Приштине. Једина институција која није била погођена оставком је Притворски центар у Северној Митровици.

У наставку су детаљи у вези са преосталим бројем судија и тужилаца:⁶

Основни суд у Митровици (вршилац дужности председника судија Беким Велићи (Bekim Veliqi))

0 К-Срба судија и 0 К-Срба особља

22 К/албанске судије, плус административно/помоћно особље

Северна Митровица: 6 кривичних судија.

Јужна Митровица: 3 судије који се баве грађанским предметима, 2 судије надлежне за предмете пред прекршајним судом и 1 судија за малолетнике.

Вучитрн: 5 судија

Србица: 5 судија

⁵ Ekskluzive: Gjyqtarët serbë, KGJK-ja propozon shkarkimin e Kryetarit të Gjykatës dhe shefit të Divizionit të Apelit në Mitrovicë - Betimi për Drejtësi (betimiperdrejtesi.com)

⁶ Податке о преосталом броју судија и тужилаца добили смо од наших саговорника из Основног суда у Митровици.

Лепосавић и Зубин Поток: нема судија.

Основно тужилаштво у Митровици (главни тужилац Исмет Ујкани (Ismet Ujkani))

0 К/Срба судија и 0 К-Срба особља

8 К/албанских тужилаца (укључујући главног тужиоца), плус административно/помоћно особље

Апелационо одељење у Северној Митровици

0 К/Срба судија и 0 К/Срба особља

2 албанске судије (који нису размештени у Северној Митровици, већ су путовали из Приштине када су именовани у апелационо веће). **Нема административног/помоћног особља.**

Основни суд у Приштини (Грачаница) :

3 судије К/Срба плус особље К/Срба

Основни суд у Урошевцу (Штрпце) :

3 судије К/Срба плус особље К/Срба

Основни суд у Гњилану (Ново Брдо)

3 судије К/Срба плус особље К/Срба

Апелациони суд (Приштина)

2 судије К/Срба плус помоћно особље К/Срба

Врховни суд Косова

2 судије косовских Срба

Што се тиче капацитета правосуђа у региону Митровице, чини се да је ситуација враћена на период од марта 2008. године до завршетка интеграције, када је правосуђе у региону Митровице деловало из Вучитрна. У наведеном периоду, радило се у ограниченом капацитету и обрађивали су се углавном хитни предмети због недовољног броја судија/тужилаца и особља, као и због неодговарајућих просторија. Подразумева се да се у том периоду број нерешених предмета значајно повећао и да се исто може очекивати у садашњим околностима.

Од новембра 2022. године, косовске албанске судије су имале потешкоћа да се носе са послом, и чини се да није уложено довољно труда да се покрију судски огранци у Лепосавићу и Зубином Поток .

У мају 2023. године, ССК је објавио конкурс за упражњења места упражњена места за 47 судија у основним судовима широм Косова. Од ових 47, пет (5) је резервисано за К-Србе.

Према члану 104(2) устава Косова, „састав правосуђа ће одражавати етничку разноликост Косова“. Након оставке судија К-Срба из правосудног система на северу Косова у новембру 2022. године, ово је оставило празнину која тек треба да се попуни. С обзиром да се ниједна од судија у оставци није вратила на своје позиције као и због сталних изазова са којима се суочавају у регрутовању нових судија из редова српске заједнице и с обзиром на многе факторе (укључујући ограничен број кандидата), ово је додатно погоршало ствар са заосталим предметима.

ПРАВНИЧКЕ ПРОФЕСИЈЕ

Канцеларије нотара

Тренутно на Косову не постоји нотар за косовске Србе иако је постојао конкурс за општине на северу Косова након завршетка правосудне интеграције, међутим, он је отказан и никада није поновљен.

Ову иницијативу за обуку младих правника из невећинских заједница подржавају различити донатори, укључујући УНМИК и ОЕБС. Од септембра 2022. године, кроз пројекат који подржава УНМИК, НВО АСДС покренула је програм обуке за још једну генерацију младих правника, који укључује младе правнике из српске заједнице са севера Косова.

Закон о нотарима (ЗАКОН бр. 06/П –010)⁷ на Косову у члану 3 гласи да „број и седишта бележника одређује министар, одлуком којом се обезбеђује оснивање најмање једног (1) бележника по општина.“ Надаље, члан 4. истог закона гласи да: „Изузетно од става 3. овог члана, одлуком министра може се повећати број нотарских канцеларија, чиме се обезбеђује да се на сваких десет хиљада (1) одреди најмање једна (1) нотарска канцеларија (10.000) становника, узимајући у обзир број докумената које годишње обрађују нотарске канцеларије.

Уз ову напомену, треба напоменути да према горе цитираним законским одредбама, општине на северу Косова имају најмање пет (5) бележника, односно два (2) нотара у Северној Митровици и по једног (1) бележника у у свакој од општина Звечан/Звечан, Лепосавић/Лепосавик и Зубин Поток/у.

Такође, члан 5. закона гласи да „Изузетно од става 3. овог члана, једна (1) нотарска канцеларија може бити одређена за две (2) или више општина, чији је број становника испод броја из став 4. овог члана.”

Од усвајања закона и оснивања нотарских канцеларија, становници четири северне општине су принуђени да користе услуге нотарских канцеларија у Јужној Митровици с обзиром да на северу није основана ниједна нотарска канцеларија. Таква ситуација је постојала упркос чињеници да је јавнобележнички испит одржан након завршетка правосудне интеграције крајем 2017. године. Остало је нејасно који су до сада били разлози да се нотари не именују у општинама на северу Косова.

Правна пракса

Бојкот косовских Срба локалног правосудног система након једностраног проглашења независности и накнадног пензионисања правних стручњака створио је јаз у образовању, што је захтевало обуку адвоката на северу Косова који су раније радили у оквиру српског правног система.

Од 1. јануара 2022. године, саговорници саговорници из правосудних институција,,) на северу Косова су известили да је Влада Косова прекинула процес верификације диплома стечене на Универзитету у Северној Митровици. Ова одлука би потенцијално могла да спречи будуће младе адвокате са севера Косова да се пријаве за правосудни испит на Косову и траже могућности за запошљавање. Процес верификације

⁷ <https://gzk.rks-gov.net/ActDocumentDetail.aspx?ActID=18334>

диплома је раније подржавала Европска унија, а а њиме је управљао, Европски центар за мањинска питања (ECMI) закључно са децембром 2021.

Међутим, наговештено је да Влада Косова ради на успостављању нове Комисије за верификацију, и очекује се да ће се верификација диплома наставити у наредним месецима.

Чланови адвоката косовских Срба Адвокатске коморе Косова (по регионима)

Регион Митровице:	12
Приштина (Грачаница):	10
Урошевац (Штрпце):	3
Пећ:	0
Призрен:	0
Ђаковица:	0
Гњилане:	3
Укупно:	28

ТРЕНУТНИ ИЗАЗОВИ

Од новембра 2022. до јула 2023. НВО ACDC се редовно састајала са замеником председника Основног суда у Митровици, судијом Бекимом Велићијем, да би се распитивала о раду суда након оставке судија и административног/помоћног особља К/Срба.

Судски званичници су нас обавестили да се суд суочава са бројним изазовима од оставке косовских Срба судија и административног/помоћног особља. Суд углавном обрађује хитне случајеве који укључују притвор или сличне мере. Они су детаљно навели

да је најкритичнији изазов био рад Грађанског одељења, пошто је остало само троје судија К/Албанаца након оставке седам судија К/Срба. С тим у вези, он је такође навео да је око 7.000 предмета на чекању у Одељењу.

Судски званичници су нас такође обавестили да је упражњено десет места правних службеника К/Албанаца, плус места за К/Србе. С тим у вези, они су замолили НВО АСДС да се додатно ангажује како би обезбедио ангажовање пет правних службеника (К/Албанаца) у оквиру пројекта који подржава УНМИК, на привременој основи, да помогне у решавању заосталих предмета који се повећавају. Такође је објашњено да ће ангажована петорица службеника задржати позиције само до повратка петорице косовских Срба (два преводиоца и три правна службеника).

Судски званичници су изразили спремност за наставак сарадње и похвалио рад како бившег председника суда г.Николе Кабашића тако и садашње председнице гђе. Љиљане Стевановић. Они су још једном похвалили одличне професионалне и личне односе који постоје међу судијама и особљем из различитих заједница и изразили наду да ће се

Косово се и даље суочава са изазовима у сектору владавине права, укључујући успостављање функционалног правосуђа, како због системске неефикасности, подложности на политички утицај, уочене корупције тако и недостатка посвећености да се осигура етички и професионални интегритет, независност и непристрасност правосудних актера. Од 7. новембра 2022. године, кључни изазов су биле оставке свих судија и тужилаца косовских Срба на северу Косова. Недостатак озбиљних напора у спровођењу постојећег законодавства изазива озбиљну забринутост. Побољшање приступа правди и интеграција правосуђа на Косову остаје приоритет и централних институција и породице УН на Косову.

судије и особље К-Срба вратити. У вези са тим, АСДС је дошао до сазнања да Судски савет Косова (ССК) није разматрао оставке до данас које су биле најављене за фебруар.

НВО АСДС сазнаје да ће неке владине одлуке утицати на рад правосуђа, уз образложење да ће Закон о платама у јавном сектору дефинитивно демотивисати судије. НВО АСДС сматра да политички притисак на ССК преко медија да одобри оставке такође није од помоћи,

Садашње стање интегрисаног правосуђа на северу Косова

НВО АСДС је спровела серију интервјуа са судијама и помоћним особљем који долазе из албанске заједнице који су остали у Основном суду у Митровици након оставке косовских Срба судија и административног помоћног особља.

Интервјуи су имали за циљ да открију која су била кључна достигнућа интеграције правосуђа, праћена кључним изазовима и препрекама након оставке судија К/Срба и помоћног административног особља.

Када су у питању кључни успеси интеграције правосуђа на северу Косова, испитаници су навели следеће:

1. Колегијална и стручна сарадња;
2. Лакше пружање услуга становницима;
3. Смањење заосталих предмета.

С друге стране, кључни изазови након оставке судија и помоћног особља косовских Срба, које су испитаници навели су следећи:

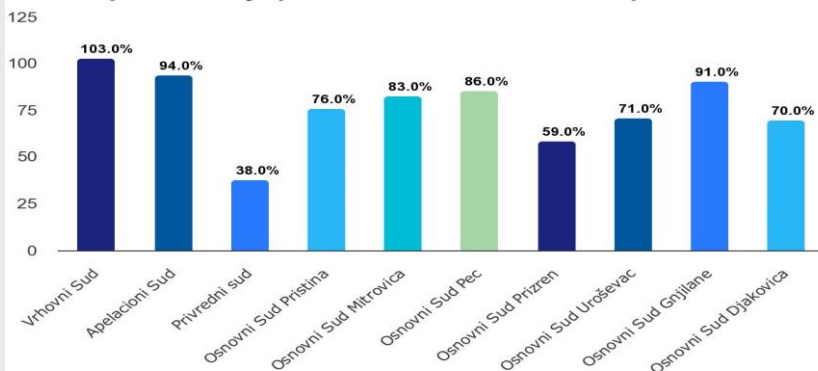
1. Недостатак судија и помоћног особља
2. Недостатак преводилаца
3. Недостатак правних службеника
4. Повећање броја заосталих предмета
5. Повећање обима посла за судије и помоћно особље косовских Албанаца.
6. Програми обуке за административно и судско особље.

Након проучавања контролне табле и извештаја о раду Судског савета Косова, НВО АСДС је дошла до закључка да је интеграција судија и тужилаца косовских Срба и помоћног особља значајно повећала учинак Основног суда у Митровици.

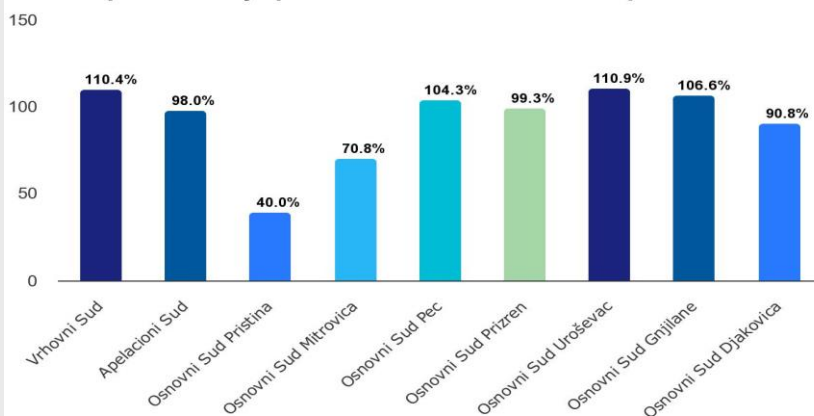
Контролне табле у наставку ⁸показују да је проценат решених предмета порастао са 70% у 2018. (прва година након интеграције) на 80% у 2022. Штавише, контролне табле показују да је смањен број нерешених предмета пред судом.

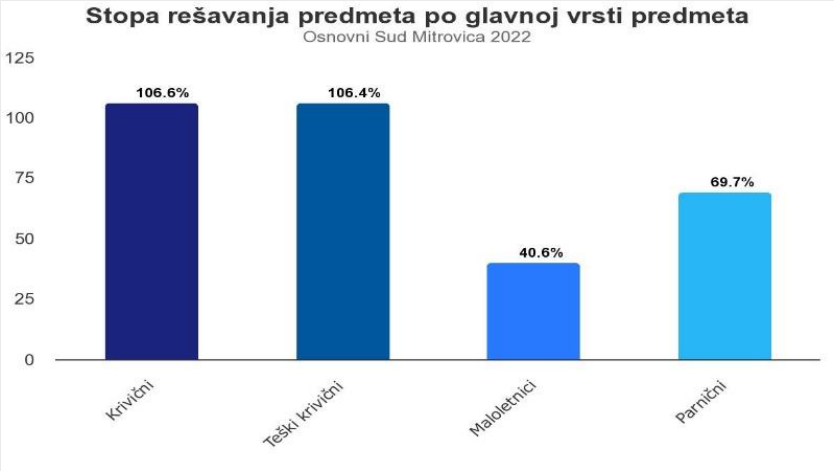
⁸ <https://www.gjyqesori-rks.org>

Stopa rešavanja predmeta za sve sudove za period 2022

Stopa rešavanja predmeta za sve sudove za period 2018

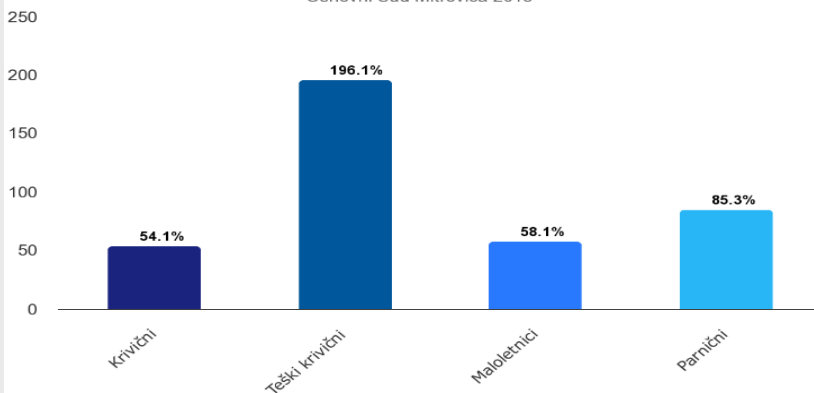
REPUBLIKA E KOSOVËS
REPUBLIKA KOSOVO - REPUBLIC OF KOSOVO
KESHILLI GJYQËSOR I KOSOVËS
KOSOVAN JUDICIAL COUNCIL - KOSOVO JUDICIAL COUNCIL

 [SSK](#) [SUDOVI](#) [KOMISIJE](#) [ZAKONI](#) [IZDANJA](#) [MEDIA](#)

Vrsta predmeta	Primljeni Predmeti	Rešeni Predmeti	%
Krivični	1433	1527	106.56
Teški krivični	235	250	106.38
Maloletnici	101	41	40.59
Parnični	2610	1819	69.69

Stopa rešavanja predmeta po glavnoj vrsti predmeta

Osnovni Sud Mitrovica 2018

REPUBLIKA E KOSOVËS
REPUBLIKA KOSOVO - REPUBLIC OF KOSOVO
KËSHILLI QYKËSOR I KOSOVËS
KOSOVO COUNCIL OF JUDGES - KOSOVO JUDICIAL COUNCIL

SSK

SUDOVI

KOMISIJE

ZAKONI

IZDANJA

MEDIA

Vrsta predmeta	Primljeni Predmeti	Rešeni Predmeti	%
Krivični	3204	1734	54.12
Teški krivični	152	298	196.05
Maloletnici	62	36	58.06
Parnični	2405	2052	85.32

КОСОВСКА ПОЛИЦИЈА

ОСТАВКА КОСОВСКИХ СРБА У КОСОВСКОЈ ПОЛИЦИЈИ

Припадници косовске полиције из српске заједнице су 5. новембра 2022. године, након састанка политичких и институционалних представника Срба у Звечану, скинули униформе, симболично показујући да напуштају косовске институције. На скупу у Звечану представници Срба са Косова одлучили су да напусте све институције на Косову.

Дана 7. новембра, након митинга који је организовала Српска листа, више од 300 полицајаца К-Срба званично је дало оставке и вратило своје униформе. Касније тог поподнева, косовски Срби припадници специјалне полиције и јединица граничне полиције на капији 1 и 31 су такође поднели оставке. Поред тога, оставке су дали и чувари који раде за приватну компанију, који су чували станицу Косовске полиције (КП) у Северној Митровици. Као одговор на оставку, заменик регионалног директора Косовске полиције, Бесим Хоти је изразио хитну потребу да ЕУЛЕКС и КФОР на северу Косова обезбеде мир и стабилност. Исту поруку пренели су и представници Српске листе.

Оставка Срба из косовске полиције уследила је након суспензије команданта Регионалне дирекције косовске полиције у Северној Митровици (која је надлежна за све четири општине) који је одбио да дозволи припадницима полиције на северу да издају опомене, казне и одузимају возила која немају РКС таблице, тачније која имају ознаке градова на Косову (КМ, ПР, ПЗ и др.).

Пре полицајаца, оставку на место министра поднео је Горан Ракић, а потом су на место посланика у Скупштини поднели оставке представници Српске листе, те председници општина у четири општине на северу Косова .

Укупно је око 400 полицајаца косовских Срба дало оставку из косовске полиције. Оставке су дали и полицајци који су радили на граничним прелазима Јариње и Брњак, као и полицајци из граничног надзорног центра Лепосавић који се налази на око 500 м од административног прелаза Јариње. С тим у вези, више од 40 полицајаца дало је оставке и скинуло униформе у граничном надзорном центру у Лепосавићу, њих око 30 на административном прелазу Јариње, а исто толико и на прелазу Брњак. Неки од њих су поднели оставке пред медијима и напустили просторије косовске полиције на Јарињу, док су остали то учинили касније.

На крају целог процеса, 547 полицајаца из српске заједнице напустило је косовску полицију након оставке свих косовских Срба из косовских институција на северу Косова. Важно је напоменути да ниједан припадник српске заједнице није поднео оставку из косовских институција у другим деловима Косова.

ПОПУЊАВАЊЕ ВАКУУМА

Непосредно након оставке косовских Срба из полиције, само ограничен број К/Албанаца је остао у полицијским станицама у четири општине на северу Косова. Међутим, Министарство унутрашњих послова постепено повећава број полицајаца на северу Косова због немогућности полицајаца који су остали након оставке да се изборе са бројем захтева за интервенцију.

Од оставке командири косовских Срба, њихова места су практично попунили албански полицајци из других региона широм Косова. Рад редовне полиције, међутим, већ месецима је у сенци због присуства и распоређивања специјалних полицијских јединица на северу, са најмање четири базе и неколико контролних пунктова.

Од јула 2023. године, након завршетка програма обуке, група од 74 нових полицајаца, сви из неалбанских заједница, придружила се Регионалној

дирекцији косовске полиције у Северној Митровици. Више од половине - 45 су Срби, 16 Бошњака. троје Турака и осам припадника ромске, ашкалијске и египћанске заједнице. Ове бројеве је медијима потврдио заменик регионалног команданта за север Косова, господин Ветон Ељшани. Он је прецизирао да су нови полицајци из српске заједнице у косовској полицијској служби из различитих делова Косова, а да их је, истиче, највише са севера – из Митровице, Лепосавића и Зубиног Потока

Међутим, неколико недеља након што су нови полицајци преузели своје дужности, неки од њих су поднели оставке на своје функције. Од средине августа 2023. године, већ девет (9) новорегрованих командира је дало оставке, наводно због изјаве косовског премијера да је Косовска полиција наставак такозване „Ослободилачке војске Косова (ОВК)“. С друге стране, косовске власти су оптужиле владу у Београду да врши притисак застрашује косовске Србе који су били вољни да се интегришу. Један број саговорника је навео да ни српски политички представници, ни сам српски народ нису поздравили интеграцију нових српских полицајаца. Поврх тога, оставке је поднело и једанаест (11) српских службеника Агенције за ванредне ситуације, као и начелник Центра за ванредне ситуације .

РАД ПОЛИЦИЈЕ НАКОН ОСТАВКИ

Рад Регионалне полицијске управе у Северној Митровици био је веома изазован од оставке свих полицајаца - косовских Срба. Разлог је недостатак особља и недостатак поверења и сарадње српске заједнице у општинама на северу Косова.

Према доступним статистичким подацима, број случајева које је полиција покренула у првој половини 2023. године (након оставке службеника - косовских Срба) у односу на прву половину 2022. године повећан је за 12,3%. Наиме, број предмета је порастао са 244 на 274. Повећање се углавном догодило у станици општинске полиције, док у Регионалној истрази није покренут ниједан случај. Подаци су у табели испод:

Полицијске станице/јединице	Пол.ст. Север		Пол.ст. Звечан		Пол.ст. Лепосавић		Пол.ст. З.Поток		NJRKRF		Регионалне истраге		DRP Укупно		Поређење %
	6 месеци 2022	6 месеци 2023	6 месеци 2022	6 месеци 2023	6 месеци 2022	6 месеци 2023	6 месеци 2022	6 месеци 2023	6 месеци 2022	6 месеци 2023	6 месеци 2022	6 месеци 2023	6 месеци 2022	6 месеци 2023	
1. Покренути кривични поступци	106	140	31	51	55	60	37	21	7	2	8	0	244	274	12,3

Када је реч о врстама кривичних дела, повећање је забележено код телесних повреда и тешких крађа, док су код неких кривичних дела, као што су крађе, насиље у породици и инциденти са материјалном штетом, значајно смањени. Према мишљењу неких саговорника, разлог делимично може бити и недовољно пријављивање вршења кривичних дела због неповерења заједнице у полицију након оставке косовских Срба.

Полицијске станице/јединице		Пол.ст. Север		Пол.ст. Звечан		Пол.ст. Лепосавић		Пол.ст. З.Поток		NJRKR		Регионалне истраге		DRP Укупно		Поређење %
Упоредни период		месеци 2022	месеци 2023	месеци 2022	месеци 2023	месеци 2022	месеци 2023	месеци 2022	месеци 2023	месеци 2022	месеци 2023	месеци 2022	месеци 2023	месеци 2022	месеци 2023	
1	Убиства	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2	Обичне телесне повреде	2	3	1	0	1	1	1	0	0	0	0	0	5	4	-20
3	Мање телесне повреде	7	19	3	2	0	12	3	3	0	0	0	0	13	36	176,9
4	Крађе	7	15	7	3	21	3	0	0	0	0	0	0	35	21	-40
5	Тешка крађа	5	14	2	7	1	5	10	2	0	0	0	0	18	28	55,6
6	Пљачка	3	1	0	1	0	0	3	0	0	0	0	0	6	2	-66,7
7	Покушај пљачке	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
8	Насиље у породици	19	4	7	1	3	7	2	0	0	0	0	0	31	12	-61,3
9	Увреди са материјалном штетом	17	5	0	0	0	0	0	0	41	15	6	0	64	20	-68,8

ЗАКЉУЧАК

Ова свеобухватна анализа ситуације на северу Косова истакла је осетљивости у вези са интеграцијом Срба у косовско правосуђе и полицију, истовремено наглашавајући значајне изазове који су се појавили након оставки српских судија, тужилаца и полицајаца.

Истраживање које је спровела НВО ACDC показало се као непроцењива вредност која ће послужити идентификацији статуса интегрисаног правосуђа на северу Косова, посебно у вези са успехом и преосталим изазовима интеграције правосуђа, нарочито након оставки судија и тужилаца као и помоћног особље.

Судије су интеграцију оцениле као успех, истичући колегијалну и стручну сарадњу, побољшано пружање услуга и смањење заосталих предмета као кључна достигнућа. Међутим, они се сада суочавају са већим изазовима након оставки судија косовских Срба. Након оставке судија и тужилаца косовских Срба, кључни изазови су били недостатак судија и тужилаца и повећање броја нерешених предмета. Према мишљењу саговорника НВО ACDC, обрађују се само хитни предмети, док се остали предмети гомилају. Такође, један од изазова у смислу превода је и систем доделе предмета. Наиме, треба напоменути да док су се, по споразуму о правосуђу, у суду предмети додељивали судијама на основу познавања језика странака/језика списка предмета, ти предмети се додељују тужиоцима на основу случајне поделе. Ипак, од 2021. године се, противно споразуму, предмети у Основном суду у Митровици додељују случајним избоом путем софтверском програма, на основу одлуке Судског савета Косова.

Поверење јавности у правосуђе међу невећинским заједницама на северу Косова значајно је опало и биће потребно много напора да се то поверење врати након повратка судија и тужилаца из редова косовских Срба.

Што се тиче Косовске полиције, након оставки службеника из редова српске заједнице, поверење јавности је значајно смањено. Ово се манифестује недовољним пријављивањем злочина, као и недостатком јавне подршке за регрутовање нових полицајаца или њихово распоређивање из других региона на север Косова.

Може се закључити да стање од новембра 2022. године не одговара интересима грађана на северу јер је поверење и сарадња полиције и заједнице неопходна за њихов ефикасан рад.

У закључку, ситуација на северу Косова остаје динамична и подложна је актуелним политичким, друштвеним и безбедносним факторима. Међутим, важно је да се сви ови изазови у потпуности реше након повратка српских судија, тужилаца и помоћног особља.

www.acdc-kosovo.org

Центар за заступање демократске културе

Чика Јовина 3, Северна Митровица
Фехми Агани 168/5, Приштина
Проте Матеје 48, Београд

Advocacy Center
for **Democratic Culture**